

กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบคลุมเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มศักยภาพการผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษา วิจัย พัฒนา กำหนดมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและการให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วิสัยทัศน์

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

อำนาจหน้าที่

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบคลุมเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน
3. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร
4. ฝึกอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี และให้บริการทางการเกษตร
5. ศึกษา วิจัย และพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร

6. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่
ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนขอรับรางวัลความเป็นเลิศ
ด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประจำปี พ.ศ. 2559 ประเภทรางวัล
พัฒนาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการบริหารราชการแบบหุ้นส่วนความร่วมมือ (Collaboration)
สรุปผลการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

ความสามารถในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการ
แบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2556 - 2559
ที่มุ่งเน้นการใช้พื้นที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ และเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตของเกษตรกรโดยการพัฒนาเกษตรกรและการส่งเสริมการผลิต
ที่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร และพัฒนา
เกษตรกร ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 4:
การพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมการเกษตร โดยกำหนดให้มีการพัฒนาเกษตรกร
เครือข่าย และสร้างความร่วมมือหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการส่งเสริม
การเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและเกิด
ความต่อเนื่องยั่งยืน

ผู้บริหารของกรมฯ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเกษตรในมิติใหม่
ที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยยึดพื้นที่เป้าหมายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและ
การปฏิบัติงาน ซึ่งมีการกำหนดพื้นที่ดำเนินการที่ชัดเจน เน้นการมองภาพ

ของ “พื้นที่ – คน – สินค้า” เข้าด้วยกัน และบูรณาการการทำงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรในมิติใหม่ ที่เรียกว่า M R C F system

M = Mapping หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเตรียมเข้าทำงานในพื้นที่โดยเน้นการใช้ข้อมูลแผนที่

R = Remote Sensing หมายถึง การประสานงานและให้บริการเกษตรกรด้วยวิธีการติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลระยะไกล

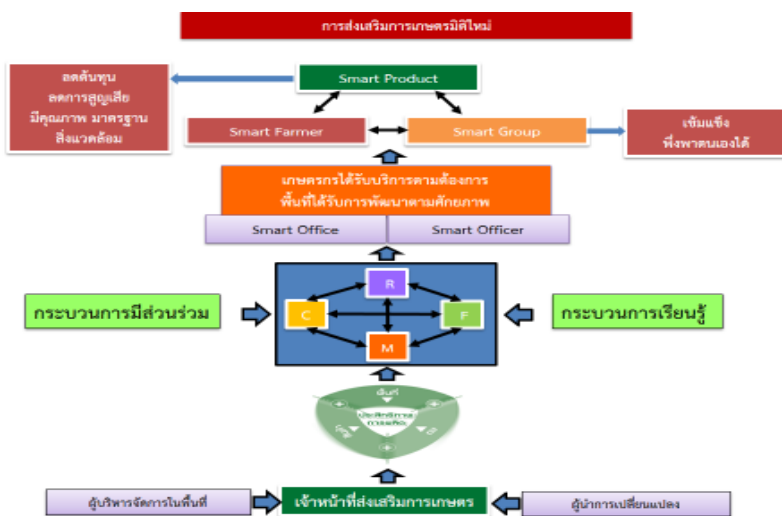
C = Community Participation หมายถึง ใช้วิธีการจัดเวทีชุมชนในการทำงานและร่วมดำเนินการกับเกษตรกร ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแบบมีส่วนร่วม

F = Specific Field Service หมายถึง การเข้าทำงานในพื้นที่แบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุดและยั่งยืน

โดยให้ความสำคัญกับ **C** ที่หมายถึง Community Participations ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และความต่อเนื่องยั่งยืนในการพัฒนาการเกษตรมีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกรและชุมชนภายใต้องค์กรและเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่มีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) เป็นกลไกและแกนกลางของชุมชนในการให้บริการและบูรณาการการทำงานกับภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งผู้บริหารของกรมฯ มีการสื่อสารเพื่อมอบนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วมในการประชุมสัมมนาที่กรมจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีการสรุปให้บุคลากรทราบทั่วทั้งองค์กรผ่านระบบอินทราเน็ต (Intranet) ของกรมฯ และ ผ่านช่องทางการประชุมประจำเดือนของผู้บริหารผ่าน video conference เป็นต้น และในการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในหน่วยงานให้เอื้อต่อการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

สรุปบทเรียนการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2559

ในการบริหารราชการ มีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่างๆ เช่น หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ หลักสูตรนักบริหารส่งเสริมการเกษตร (นสก.) เป็นต้น โดยการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว มีสาระของเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และได้จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เช่น คู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตร คู่มือปฏิบัติงาน Smart Officer และ Smart Farmer เป็นต้น

กรมฯ ได้มีคำสั่งปรับปรุงและแบ่งงานภายใน เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่รองรับการส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม 2 หน่วยงาน ได้แก่ กลุ่มพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สังกัดกองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีข้าราชการจำนวน 7 อัตรา โดยมีหน้าที่ศึกษา พัฒนา และสนับสนุนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของหน่วยภาคีและเครือข่าย และกลุ่มส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านสาขาพืชและดินปุ๋ย สังกัดกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย มีข้าราชการจำนวน 5 อัตรา

เพื่อสนับสนุนการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านอาชีพและการจัดการดินปุ๋ย โดยการบูรณาการการร่วมกับศูนย์บริหารศัตรูพืชและหน่วยงานของกรมฯ ในปี พ.ศ. 2558 ได้จัดตั้งสำนักงานโครงการสร้างรายได้และพัฒนาเกษตรกรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งขึ้น โดยมีข้าราชการจำนวน 11 อัตรา เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ และในการสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สอดคล้องตามอำนาจหน้าที่และภารกิจของกรมฯ ได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการกระบวนการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ เช่น โครงการส่งเสริมพัฒนาองค์กรเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร รวมทั้งการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ของยุวเกษตรกร การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนผู้แทนองค์กรเกษตรกรระหว่างประเทศ กิจกรรมนำผู้นำเยาวชนศึกษาดูงานภายในประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้แทนภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ในการตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 7 ท่าน ซึ่งมาจากผู้แทนภาคประชาชนจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำหน้าที่ในการติดตาม/ตรวจสอบ/ประเมินผลการดำเนินงานโครงการ อีกทั้ง จัดทำระบบบริหารความเสี่ยงในการดำเนินงาน เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของแผนงานโครงการที่จัดขอรับงบประมาณดำเนินงานในแต่ละปี และกำหนดให้หน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดกรมต้องดำเนินการควบคุมภายในด้วย

การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการอย่างเป็นรูปธรรม

กรมส่งเสริมการเกษตร นำเสนอโครงการตัวอย่างในการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ คือ “โครงการสร้างรายได้และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง: กรณี

การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองจันท์ อำเภอกุเวียง จังหวัดน่าน” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและชุมชนเกษตรในช่วงฤดูแล้ง
2. เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนจากภัยแล้งในระยะยาว

จากสถานการณ์น้ำในปี พ.ศ. 2557 อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางมีปริมาตรน้ำน้อยกว่าในปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำและปัญหาภัยแล้งขึ้นได้ คณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2557 จึงมีมติมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อรองรับปัญหาภัยแล้งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ติดตามสถานการณ์น้ำและภาวะความแห้งแล้งอย่างต่อเนื่อง โดยภัยแล้งที่เกิดขึ้นนี้ นอกจากจะส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถปลูกพืชได้ เกิดการว่างงานและขาดรายได้แล้ว ในระยะยาวยังจะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตลดลงและเกิดผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของชุมชนเกษตร โดยพบว่า มีพื้นที่ทำการเกษตรที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากภัยแล้งจำนวน 3,051 ตำบล ใน 58 จังหวัด ดังนั้น เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรจากการขาดรายได้ในช่วงฤดูแล้ง และเพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร ด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของชุมชนซึ่งจะเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาภัยแล้งได้ในระยะยาว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงเสนอจัดทำ *โครงการสร้างรายได้และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง* ซึ่งได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการตามมติคณะรัฐมนตรี

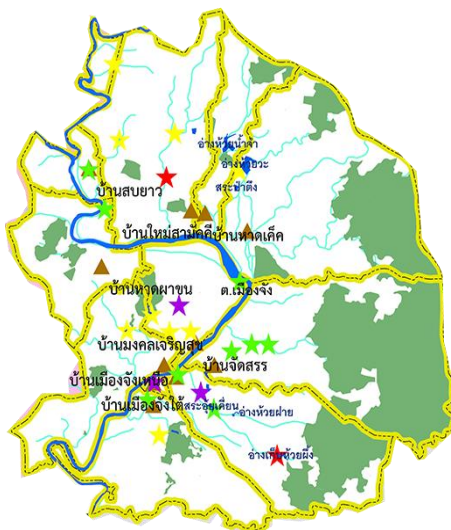
เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2558 ซึ่งบริหารโครงการโดย คณะกรรมการบริหารโครงการ สร้างรายได้และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้งระดับ กระทบวง ที่มีกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นฝ่ายเลขานุการ โครงการดังกล่าว สนับสนุนให้ชุมชนเกษตรเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการ และเป็นผู้บริหารจัดการโครงการให้เกิดผลสำเร็จอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตร ของชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการดำเนินโครงการใน 4 ประเภท ได้แก่

1. การจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชน
2. การผลิตทางการเกษตรและการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างรายได้ ในฤดูแล้งของชุมชน
3. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
4. การจัดการเพื่อลดความสูญเสียผลผลิตการเกษตร

เพื่อขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะ ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้น เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2558 เพื่อทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ ใช้ชื่อว่า “สำนักงานโครงการสร้างรายได้และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทา ปัญหาภัยแล้ง” ใช้ชื่อย่อว่า “สคส.” เพื่อเป็นกลไกหลัก (Key Actor) ในการขับเคลื่อน โครงการว่าเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาล ไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยทำหน้าที่ประสานงาน สนับสนุน การดำเนินงาน โครงการ พร้อมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติให้กับ หน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งติดตาม รายงานความก้าวหน้า ในการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

พื้นที่ตำบลเมืองจัง อำเภอกุญเพียง จังหวัดน่าน เป็นอีกพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบจากปัญหาภัยแล้ง ซึ่งมีจำนวนประชากรที่ได้รับผลกระทบ จำนวน

5,664 คน ครอบคลุม 11 หมู่บ้านในพื้นที่ โดยลักษณะภูมิประเทศของตำบล เป็นที่ราบสูง ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายและขวาของแม่น้ำน่าน เป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร และแม่น้ำยาว (สาขาแม่น้ำน่าน) เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถนำน้ำจากแม่น้ำสายหลักดังกล่าวมาใช้ได้ เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกอยู่สูงจากแหล่งน้ำ ทั้งนี้ มีแหล่งต้นน้ำสำคัญที่อยู่ในพื้นที่สูง ซึ่งชาวบ้านเห็นมาเป็นเวลานาน อาทิ สระอ้อยเคียน อ่างเก็บน้ำห้วยผึ้ง สระอ่าง ห้วยฝาย แต่ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากขาดกระบวนการบริหารจัดการน้ำที่ดี รวมไปถึงระบบส่งน้ำที่ขาดการดูแลรักษา จึงส่งผลให้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ขาดแคลนไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค และหล่อเลี้ยงระบบการเกษตร

โครงการสร้างรายได้และพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนเพื่อบรรเทาปัญหา
ภัยแล้ง: กรณีการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองจัน
อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน เป็นโครงการที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน
เข้ามามีบทบาทตัดสินใจในการแก้ปัญหาภัยแล้งของชุมชนเอง โดยเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้น รวมทั้งอำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้ชาวบ้านร่วมคิด ร่วมจัดทำแผนชุมชน และร่วมตัดสินใจ โดยนำหลักการสำคัญ คือให้ชุมชนเป็นผู้คิดลงมือทำ และร่วมบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เป็นภาคีในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการดังกล่าวในพื้นที่ กรมฯ ใช้แนวคิดการจัดการแบบ DSL+M ซึ่งเป็นแนวคิดในการบริหารจัดการร่วมกันโดยคนในท้องถิ่น ที่ค้นพบปัญหาจากความต้องการของตนเอง (Demand) ในการปลูกข้าว ข้าวโพด ฯลฯ ทำให้เกิดการลุกฮือป่าไม้ ส่งผลให้ป่าไม้ แห้งน้ำ (Supply) ลดลง ในขณะที่พื้นที่มีระบบกักเก็บน้ำ (Logistics) แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ จึงเป็นที่มาของการบริหารจัดการที่คนในชุมชนต้องบริหารจัดการร่วมกัน (Management) และใช้ระบบการสร้างแกนนำชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) เพื่อเป็นหลักในการเชื่อมต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และให้เกษตรกรและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนในการพัฒนาการเกษตร

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) เป็นแกนกลางของชุมชนในการดำเนินการจัดเวทีชุมชน และพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการตามที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรในชุมชนได้เสนอขอรับการสนับสนุนภายใต้วงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท สำหรับดำเนินการตามโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร ศบกต. มีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและ/หรือกลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล ไม่เกิน 2 คน อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน 1 – 4 คน ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง

ในการดำเนินงานโครงการสร้างรายได้ฯ ในตำบลเมืองจั่ง ศบกด. เป็นแกนกลางในการทำหน้าที่ระดมความคิดจากชุมชนโดยกระบวนการเวทีชุมชน และวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อเสนอโครงการที่ผ่านความเห็นชอบจากชุมชนในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ เนื่องจากคณะกรรมการบริหาร ศบกด. เป็นผู้แทนจากท้องถิ่นและภาคการเกษตร จึงมีความใกล้ชิดกับชุมชน และรับรู้ถึงสภาพปัญหาทางการเกษตรที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นอย่างดี และเมื่อโครงการของชุมชนได้รับการอนุมัติแล้ว ศบกด. จะทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการจัดสรรงบประมาณให้แก่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกร รวมทั้งกำกับดูแล และติดตามการดำเนินงานโครงการของชุมชน ซึ่งนอกเหนือจากกรมส่งเสริมการเกษตรแล้วยังมีองค์กร/ภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งในแง่ของการให้คำปรึกษา การให้ความรู้เทคนิคต่างๆ การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนด้านแรงงาน ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองจั่ง บริษัทเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ใจโก้ โครงการตามยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการเกษตรและชนบทของจังหวัดน่าน คณะกรรมการป่าชุมชน องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่าน สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดน่าน มณฑลทหารบกที่ 38 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาภูเพียง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กองทุนรวมเทใจ อำเภอภูเพียง ศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อภูมิภาค จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น โดยดำเนินการ ดังนี้

1. จัดเวทีชุมชนตำบลเมืองจั่งในการชี้แจงทำความเข้าใจ
2. รวบรวมข้อมูลและสรุปปัญหาความต้องการ
 - 2.1 ศึกษาชุมชนในด้านที่เป็นจุดเด่น จุดด้อยและปัญหาของชุมชน

- 2.2 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของชุมชน จากการสำรวจตรวจสอบของกองช่างองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจันท์เห็นว่าโครงการที่ชุมชนต้องการมีผลกระทบต่อโครงสร้างสันฝาย จึงเสนอให้ปรับใช้ด้วยวิธีแบบระบบกาลักน้ำ เนื่องจากระดับความสูงและระดับกักเก็บในตัวฝายสูงกว่าระดับของคลองส่งน้ำ
- 2.3 กำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนา ดำเนินการตามหลักวิชาช่าง เพื่อจัดทำระบบกาลักน้ำ มีนายช่าง อบต. และช่างท้องถิ่นร่วมกันออกแบบกาลักน้ำให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ โดยการผสมผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีองค์กร/ภาคีเครือข่ายประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน สำนักงานเกษตรอำเภอเพียง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองจันท์ กองพันทหารม้าที่ 10 ค่ายสุริยพงษ์ จังหวัดน่าน มูลนิธิอีกเมืองน่าน ศูนย์การเรียนรู้ใจไก่อ๊กว่าประชาชนหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 10 ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อปรึกษาหารือ และหาข้อสรุปกิจกรรม/โครงการร่วมกัน โดยเกิดข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินโครงการปรับปรุงและซ่อมแซมคลองส่งน้ำ (กาลักน้ำ) บ้านเมืองจันท์ หมู่ที่ 5 ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน และนวัตกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้งของชุมชนอย่างยั่งยืน แสดงดังภาพ

สรุปบทเรียนการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2559

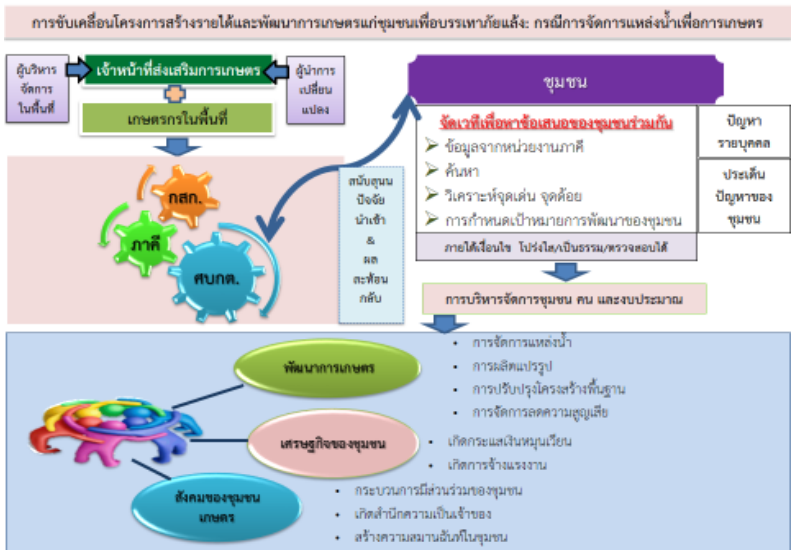

- กำหนดกลไกในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานโครงการ โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และ ศบกต. เป็นกลไกในการติดตามการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนงานโครงการที่ขอรับการสนับสนุน และมีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำบัญชีแก่ชุมชน การเบิกจ่ายเงิน และตรวจสอบการจัดทำบัญชีของชุมชนให้มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์เมื่อชุมชนดำเนินงานโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ก่อนรับการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
- สร้างกลไกในการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาระบบกาลักน้ำ โดยมีช่างประจำเพื่อควบคุมดูแลระบบ และจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีหน้าที่ในการวางแผน ระเบียบ การใช้น้ำ โดยมีการจัดประชุมและมีมติร่วมกัน ให้สมาชิกถือปฏิบัติตามที่ในเรื่องของการเข้าร่วมเป็นสมาชิก กฏระเบียบการใช้น้ำ การบำรุงรักษา และแนวทางการใช้น้ำ ทั้งนี้

สรุปบทเรียนการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2559

ยังมีการกำหนดให้ประธานกลุ่มเรียกประชุมสมาชิก เพื่อกำหนด
แนวทางการใช้น้ำ หากปริมาณน้ำของอ่างเก็บน้ำลดน้อยลงจนอาจ
กระทบกับการทำนาในฤดูถัดไป

สรุปรูปแบบ (Model) ที่ใช้ในการดำเนินงาน

ผลสำเร็จจากการดำเนินงาน

1. มีพื้นที่ปลูกพืชหลังนาเพิ่มขึ้น 77 ไร่ เกษตรกร จำนวน 25 ราย และสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 20,000 บาทต่อครัวเรือนต่อฤดูการผลิต (คือ การปลูกพืชล้มลุกหรือพืชไร่ ในพื้นที่ที่ว่างเว้นจากการทำนา ปลูกได้ปีละ 1 ครั้งหรือ 1 ฤดูการผลิต ซึ่งก่อนมีโครงการไม่สามารถปลูกพืชหลังนาได้เลยเพราะไม่มีน้ำ)

2. ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นจากเดิม 480 กิโลกรัม/ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 666 กิโลกรัม/ไร่ ผลผลิตเพิ่มขึ้น 186 กิโลกรัม/ไร่ สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 2,232 บาท/ไร่ (ราคาผลผลิตข้าวเฉลี่ย 12 บาท/กิโลกรัม)
3. เป็นแหล่งอาหารและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่จากการทำปุ๋ยสัตว์และการประมงขนาดเล็ก
4. พื้นที่ป่าไม้ของชุมชนเพิ่มขึ้นจำนวน 108 ไร่ และได้รับการดูแลโดยชุมชน หลังจากที่ได้ดำเนินโครงการซ่อมแซมและปรับปรุงคลองส่งน้ำบ้านเมืองจั่งและโครงการนาแลกป่า

ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับของโครงการซ่อมแซมและปรับปรุงคลองส่งน้ำ

ก่อนการดำเนินโครงการ ฯ	หลังการดำเนินโครงการ ฯ
	
	
	
<p>เกิดการจัดการน้ำที่ซับซ้อนโดยชุมชน (แก่งหินน้ำ) และมีบ่อทรง ๓ จุด ยิ่งกับบ่อน้ำ ๑๐ จุด ระบบพอส่งน้ำ ๘ กม.</p>	<p>เกิดพืชพลังงาน ๒๕ ราย พื้นที่ ๗๗ ไร่ รายได้เพิ่มขึ้น ๒๐,๐๐๐ บาทต่อฤดูกาลผลิต</p> <p>เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ สร้างรายได้ เพิ่มคุณภาพผลผลิต เดิม ๑,๕๐๐ กก./ไร่ เพิ่ม ๑,๘๐๐ กก./ไร่</p>

เปลี่ยน →

5. เกิดนวัตกรรมในการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่
6. เกิดการพัฒนาต่อยอดโครงการ เช่น
 - โครงการน้ำแลกป่า โดยมีภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่นและเอกชน ร่วมวางแผนกับชุมชนเพื่อฟื้นคืนป่า

สรุปบทเรียนการดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการบริหารราชการ ประจำปี พ.ศ. 2559

- โครงการบ่อพวง ถังกักเก็บน้ำและระบบท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยก่อสร้างบ่อพวง และท่อส่งน้ำความยาว 8 กิโลเมตร และถังกักเก็บน้ำ
- โครงการคืนป่านาน โดยร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 83 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2558

7. เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ เกิดความรักและหวงแหน เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมใช้ประโยชน์

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

1. การใช้ทางเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหารจัดการน้ำ
2. ชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ เกิดความรักและหวงแหน เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมใช้ประโยชน์
3. มีทีมพี่เลี้ยงจากส่วนราชการและท้องถิ่นต่างๆ เช่น นายช่าง อบต. ศบกต. และชุดปฏิบัติการมวลชน มณฑลทหารบกที่ 38 ให้ข้อมูล คำปรึกษา ติดตามและกำกับวิธีสร้างความมั่นใจกับชุมชน
4. ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีความสามัคคีและมีความเข้มแข็ง

ภาพกิจกรรม

